

ΑΘΗΝΑΪΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ.

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ

ΠΡΟΠΑΗΡΩΤΕΑ

Ἐν Ἑλλάδι... Δρ. ν. 3.—

Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ » » 3,50

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΕΚΑΣΤΟΝ ΦΥΛΛΟΝ

ΤΙΜΑΤΑΙ

Λεπτῶν 20

261—Γραφεῖον ὁδ. Ἐρμού—264

Πολλοὶ συχνότατα ἐπιλανθάνονται ὅτι τὸ κακὸν καταβάλλεται μικρὴν κατὰ μικρόν· παρκαλοῦσιν ἵνα οἱ ἄνθρωποι διάκεινται εὐμενέστερον πρὸς ἀλλήλους, ἵνα οἱ πόλεμοι καὶ ἐριδες παύσωσιν, ἵνα ἡ ἀγάπη καὶ εἰρήνη ἐπικρατήσωσιν ὕψισται πανταχοῦ. Καὶ ὅμως ἐπιτρέπουσι τῇ σκληρότητι, ταῖς προλήψεσι καὶ τοῖς πάθεσι τοῖς διεγείρουσι τὴν πάλιν καὶ τὰς δυσαρρεσκίας, νὰ βασιλεύωσιν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. Ἀναβάλλουσι τὴν εἰρήνην ἀδιακόπως, ἀπομακρύνουσι καὶ ζωγραφίζουσιν αὐτὴν ὡς τὴν τύχην τοῦ μέλλοντος, καὶ ὡς μεμακρυσμένον ἐνδεχόμενον, ὃ οὐδέποτε θὰ ἴδωσιν ἢ θὰ αἰσθανθῶσιν. Τοῦτο εἶναι ἐσφαλμένον. Ἐπάρχουσι δὲ καὶ πολλοὶ ἐν οἷς ἡ θρησκεία δὲν εἶναι προσωπική. Οὗτοι οὔτε εὐμενεῖς οὔτε ἐράσμιοι εἰσίν. Δὲν γίνονται εὖσπλαγγνοι καὶ ἀγαπητοὶ καθόσον αὐξάνουσι τὰ ἔτη αὐτῶν. Φαίνονται τερπόμενοι εἰς τὴν ἀντίπραξιν εἴτε παρ' αὐτῶν γινομένην εἴτε παρ' ἄλλων. Νέα ἔκφρασις, νέος τρόπος ἐκθέσεως ἀρχαίας ἀληθείας ἐν τινὶ δμιλίᾳ, εἶναι οὐρανόπεμπτον δῶρημα δι' αὐτούς. Ἐὰν δύνανται νὰ εὐρωσι νὰ λυπηθῶσι, νὰ φοβηθῶσιν εἰσὶν εὐτυχεῖς. Δέον νὰ ὦσι καθολοκληρίαν πείσμονες καὶ ἐπίμονοι, καὶ ἀνήσυχοι καὶ δυστυχεῖς, ἄλλως αἰσθάνονται ὅτι παρὰβρίνουσι τὸ καθήκον τῶν.

Ὁ χριστιανισμὸς δὲν χρήζει φατριαστῶν ἀλλὰ μαθητῶν, ἀνθρώπων θελόντων νὰ μάθωσι καὶ νὰ ἐμπνευσθῶσι τῷ πνεύματι τοῦ Χριστοῦ. Πονήρως γινομένη προσευχὴ κολάζει τὴν ψυχὴν πλείότερον ἢ ἡ βλασφημία. Ἡ χαμέρπεια, ἔχουσα προσωπεῖον, ζῆλον πρὸς τὴν θρησκείαν, εἶναι ἐξίσου κακὴ ὅσον ἡ χαμέρπεια ὅπου δῆποτε ἀπαντωμένη· κακὸς βίος εἶναι χεῖρων κακῆς θρησκευτικῆς δοξασίας.

«Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐν ὑμῖν ἐστίν» — «Οὐ πᾶς ὁ λέγων μοι Κύριε, Κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ἀλλ' ὁ ποίῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς».

Αἱ ἐν Ῥώμῃ ἵπποδρόμιαι καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς ἀγῶνες τῶν μονομαχῶν.

« Φεῦγε καὶ τὰς ἵπποδρομίας, τὸ ἐμμανὲς
» θέαμα καὶ ψυχὰς ἐκτραχέλιζον. »
(Κύριλλος Ἱεροσολύμων).

Οὐδὲν ἄλλο δύναται νὰ παρὰστήσῃ ἐμφανέστερον τὴν ἀπανθρωπίαν καὶ ὠμότητα τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ὅσον οἱ ἀγῶνες τῶν μονομαχῶν. Οἱ ἀγῶνες οὗτοι ἔχουσι τὴν ἀρχὴν καὶ καταγωγὴν αὐτῶν ἐκ τῆς Ἐτρουρίας καὶ Καμπανίας, ὅθεν εἰσῆχθησαν εἰς Ῥώμην. Οἱ τῶν μονομαχῶν ἀγῶνες ἐγίνοντο τὸ πρῶτον εἰς ἐξέγερσιν τοῦ θάρρους τῶν στρατιωτῶν. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν, πρὶν ἢ στρατεῦσασιν, παρίσταντο εἰς τὰ θέατρα, ἐνθα ἐδιδάσκοντο τὴν περιφρόνησιν τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ δὲν παρήλθε πολὺς χρόνος καὶ οἱ ἀγῶνες οὗτοι κατέστησαν εὐάρεστοι ψυχαγωγίαι καὶ διαχύσεις τῶν Ῥωμαίων.

Οἱ ἀγῶνες ἐν τοῖς ἵπποδρόμοις ἦσαν ἀγῶνες ἢ πρὸς τὰ θηρία (θηριομαχία) ἢ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους (μονομαχία). Ἐγίνοντο δὲ καὶ ναυμαχίαι. Ὁ λαὸς ἔτρεχε μαινόμενος πρὸς τοὺς ἀγῶνας αὐτούς. Οὐδέποτε ἄλλοτε ἢ μανία τῶν Ῥωμαίων ἐξήπτετο, ἢ ὅτε ἤκουον ἀγῶνας μονομαχῶν. Ὁ λαὸς στενοχωρούμενος ἐκ τῆς ἀργίας, διότι περιεφρόνει τὴν ἐργασίαν διήρχετο τὰς ἡμέρας ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ ὄχλου ἦσαν καὶ οἱ μεγάλοι, οἱ εὐγενεῖς, οἱ ἱππῶται, οἱ βουλευταὶ, ὁ αὐτοκράτωρ. Εἰς τοὺς ἀγῶνας δὲν παρίσταντο μόνον οἱ Νέρωνες καὶ Δομιτιανοὶ καὶ Τιβέριοι, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ χρηστότατοι καὶ ἐνάρετοι, οἱ Οὐεσπασιανοὶ καὶ Τίτοι, οἱ Τραϊανοὶ καὶ Αὐρήλιοι. Ἡ φοίτησις εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν μονομαχῶν δὲν ἦτο ἀπηγορευμένη οὐδὲ εἰς τὸ τρυφερὸν καὶ εὐαίσθητον γυναικεῖον φύλον, καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐστιάδας παρθένους ἐφυλάσσετο θέσις. Οἱ θεαταὶ παρίσταν-

ται θεώμενοι μετά θηριώδους περιεργείας· οὐδὲν αἰσθημα συμπαθείας ἐξεδήλουν ὑπὲρ τῶν ἀγωνιζομένων. Καὶ αὐτῶν τῶν γυναικῶν πολλὰ ἦσαν θηριωδέστερα τῶν ἀνδρῶν· ἀπ' αὐτῶν ἐξήρτητο τοῦ ἀγῶνος ἡ παράτασις ἢ ἡ διακοπή. Οὐκί δὲ εἰς τὸν ἀποκλόντα τὸ θάρρος καὶ ἀπομακρυνόμενον τοῦ ἀγῶνος! Διὰ μαστιγώσεων καὶ καυτηριάσεων, διὰ συριγμῶν καὶ ἀποδοκιμασίας κατηνάγκαζον τοὺς δυστυχεῖς εἰς τὸν σκληρότατον τῶν θανάτων. Κατὰ τὰ δικαιώματα τοῦ ἀγῶνος τὸ αἱματόφυρτον ἔδαφος ἐπλύνετο ἢ ἐπεπάσσετο ἄμμος ὑπὸ δούλων μαύρων, ἄλλοι δὲ ἐνδεδυμένοι ὡς Ἑρμαῖ ψυχοπομποὶ μετεκρίμζον τὰ σώματα τῶν φονευθέντων καὶ ἄλλοι ὡς χάρωνες ἐξήταζον διὰ βάρβδων σιδηρῶν τοὺς πεσόντας μὴ τυχὸν ὑποκρίνωνται τὸν τεθνεῶτα.

Εἶπομεν ὅτι οὐ μόνον αἰμοχαρεῖς αὐτοκράτορες, ἀλλὰ καὶ οἱ χρηστοὶ ἔχαιρον ἐπὶ τῇ θεᾷ μονομάχων καὶ αὐτοὶ συντελοῦντες εἰς τοῦτο. Ὁ Καῖσαρ κατὰ Πλούταρχον «Παρέχει θεᾶς μονομάχων καὶ ναυμάχων ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Ἰουλίᾳ πάλαι τεθνεώσῃ.» Ὁ ἀγὼν δὲν παύει τὴν πρώτην ἡμέραν, ἐξακολουθεῖ καὶ τὴν ἐπομένην καὶ διαρκεῖ δέκα ὅλας ἡμέρας. Τὰ θύματα δὲν εἶναι ὀλίγα· δύο χιλιάδες κεῖνται νεκροί. Ὁ δὲ λαὸς εὐφραίνεται καὶ χειροκροτεῖ. Καὶ αὐτὸς ὁ Αὐγουστος, λέγει ὁ Σουετώνιος, διανυκτερεύει μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ, ἵνα βλέπωσι τὰς αἱματηροτάτας σκηνάς. Ὁ λαὸς ἵνα μὴ ἐξέρχεται φέρει μεθ' ἐκαστοῦ τὴν τροφήν.

Ὁ Πομπήιος, κατὰ Πλούταρχον, τὸ θέατρον ἀναδείξας ἀγῶνας ἤγε γυμνικοὺς καὶ μουσικοὺς ἐπὶ τῇ καθιερώσει καὶ θηρῶν ἀμίλλαις, ἐν οἷς περτακόσιοι λίοντες ἀνῆρέθησαν, ἐπὶ πᾶσι δὲ τὴν ἐλεφαντομαχίαν ἐκπληκτικώτατον θέαμα παρέσχετο.

Ἀλλὰ πόσοι ἄνθρωποι ἐγένοντο θύματα, δὲν λέγει ὁ χρηστὸς Πλούταρχος. Ὁ αὐτοκράτωρ Δομιτιανὸς, ἵνα μὴ οἱ ἀγῶνες διακόπτονται, διανέμει τροφήν τῷ λαῷ. Ὁ πατὴρ τοῦ λαοῦ καὶ ἐνάρετος Τίτος δὲν παρέχει πολλοὺς εἰς τὸν Ῥωμαϊκὸν λαόν, δέκα μόνον χιλιάδας Ἰουδαίων! Καὶ αὐτοὶ πρέπει νὰ παρατεθῶσι βορὰ τῶν θηρίων, πρέπει νὰ φονευθῶσιν ὑπὸ τῶν μονομάχων. Ὁ χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς αὐτοκράτωρ Μάρκος ὁ Δυρρήλιος παρουσιάζει εἰς τὸν λαὸν λέοντα συνηθισμένον νὰ τρώγῃ ἀνθρώπους. Ὁ λαὸς ἐλοθυμαχδὸν παρκαλεῖ αὐτὸν νὰ ἐλευθερώσῃ τὸν λέοντα. Ἐκτὸς τῶν καταδικαζομένων εἰς θάνατον ὑπὸ θηρίων, ἐφ' ᾧ ἔχαιρον καὶ ἡγάλλοντο οἱ Ῥωμαῖοι, ἐπεισόσκει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς θανατικῆς ποινῆς διὰ παντοειδῶν μιμικῶν παραστάσεων ἐκ τῆς μυθολογίας τῶν ἀρχαίων χρόνων, καθ' ἃς ὁ θάνατος καὶ ἡ καταστροφή τῶν προσώπων τοῦ δράματος δὲν ἐγίνετο καθ' ὑπόκρισιν, ἀλλὰ πράγματι. Ὁ καταδικασθεὶς τότε μὲν προσήγετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς ὑπὸ τὴν μορφήν τῆς Μηδείας καὶ αἰφνης ἐκ τῶν χρυσοφάντων ἐνδυμάτων αὐτοῦ ἐξήρχοντο φλόγες πυρὸς κατακαίουσκι καὶ καταβιβρώσκουσκι τὸ σῶμα, τότε

δὲ παρίστατο ὡς Πρακλῆς φέρων τὸ ἰσθόλον ἱμάτιον τῆς συζύγου αὐτοῦ καὶ ἐμπίπτων ἐπὶ τῆς πυρᾶς, ἢ ν. ἄναψεν ἐπὶ τῆς Οἴτης. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἀνῆρχετο ὡς Ὀρφεὺς ἐκ τοῦ Ἄδου συγκινῶν διὰ τῶν ἐναρμονιῶν ἤχων τῆς λύρας αὐτοῦ καὶ αὐτὰ τὰ θηρία. Περὶ αὐτὸν ἵσταντο παντοειδῆ πτηνὰ, ἀτίθασσα θηρία προσήρχοντο ἡρέμα καὶ τὰ πάντα ἐφαίνοντο ὑπείκοντα εἰς τοὺς ἤχους τῆς μουσικῆς, ὅτε δοθέντος τοῦ σημείου θηρίον κατεσπάραττε τὸν αἰδόν! Ἄλλοτε παρίσταται ἐπὶ σκηνῆς ὁ Προμηθεὺς, δὲν προσηλούμενον ἐπὶ σταυροῦ κατατρώγει θηρίον ἄγριον· ἄλλοτε μιμοῦνται τὴν ἀρετὴν τοῦ Μουκίου Σικιόλα, ὅτε δούλος καταδικάζεται νὰ καύσῃ τὴν χεῖρα αὐτοῦ!

Οἱ αὐτοκράτορες διετήρουν ἰδίους μονομάχους, ὡς μαυθάνομεν παρὰ τῶν ἀρχαίων. «Ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς Καίσαρος μονομάχοις εἰσι τινες ἀγανακτοῦντες ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς προάγει οὐδὲ ζευγνύει καὶ εὐχονται τῷ θεῷ καὶ προσέρχονται τοῖς ἐπιτρόποις δεόμενοι «μονομαχῆσαι.»» (*)

Οἱ ὕπκοι καὶ οἱ ταυῖαι δσάκις ἐλάμβανον τὴν ἀρχὴν ὑπεχρεοῦντο διὰ νόμου ὑπὸ τοῦ Τιβερίου ἐκδοθέντος νὰ δίδωσι μονομάχων ἀγῶνας. Τοῦτο δὲ ἦτο δικαίωμα ὀφειλόμενον εἰς τὸν λαόν. Ὁ Δομιτιανὸς ἵνα ποικίλῃ τοὺς ἀγῶνας διέταξε ν' ἀγωνισθῶσι γυναῖκες. Ἰδιῶται διὰ διαθήκης διέταττον ἀγῶνας μονομάχων ἰδίαις δαπάναις, ἵνα καταλίπωσι μνήμην ἀγαθὴν παρὰ τῷ λαῷ. Ἡ παραφροσύνη ἦτο τοσαύτη, ὥστε πλούσιός τις μετὰ θάνατον διέταξε ν' ἀγωνισθῶσι αἱ δούλαι, ἃς εἶχεν ἕτερος διέταξε ἀγῶνας τῶν νέων οὗς εἶχε πρὸς πλήρωσιν τῶν ὀρέξεων αὐτοῦ.

Εἰς τοὺς ἀγῶνας κατήρχοντο μονομάχοι ἐπὶ τοῦτω γυμναζόμενοι. Κατ' ἀρχὰς φαίνεται ὅτι εἰς τοὺς μονομάχους κατεδικάζοντο οἱ αἰχμαλῶται καὶ οἱ ἐγκληματῖαι. Ὁ Νέρων καὶ ἄλλοι ἐξηνάγκαζον νὰ κατέλθωσιν εἰς τοὺς ἀγῶνας οὐ μόνον πολῖται τῶν εὐγενῶν, οἱ ἱππῶται καὶ βουλευταί, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων. Ὁ Κόμμοδος ἡγώσθη δημοσίᾳ. Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ τῆς ἐκκλησίας

(*) Σημειοῦμεν ἐνταῦθα τὰ τοῦ ἀδιδίμου Κοραῖ. «Θεᾶς μονομάχων «παρέχειν ἐφίλουν οἱ Καῖσαρες (Πλούταρχ. Καῖς § 53) προσποιώμενοι τὸν δῆμον. Καὶ ἦν ἡ περὶ τὰς μονομαχίας σπουδὴ τοσαύτη, ὥστε οὐ μόνους τοὺς θεωμένους ἐπικροτεῖν ταῖς βαρβάραις «σφαγαῖς, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς μονομάχους σπεύδειν ἀπονενοημένως ἐπὶ τὸν θάνατον. Καὶ τοῦτο ἐστὶν ὃ λέγει. Καὶ εὐχονται «τῷ θεῷ, καὶ προσέρχονται κ.τ.λ. Πολλὰκι δὲ καὶ μὴ παρόντων «ἀγῶνων συνετίθεντο περὶ τῆς σφαγῆς τῷ τυχόντι ἐπὶ τιμῇματι «τοῖς τοῦ σφαγέντος οἰκείοις δοθησομένῳ ὡς ἱστέρηκεν Εὐφορίων «(παρὰ τῷ Ἀθην. σ. 154) λέγων οὕτως· «παρὰ δὲ τοῖς Ῥωμαίοις «προτίθεσθαι πέντε μνᾶς τοῖς ὑπομένειν βουλομένοις τὴν κεφαλὴν ἀποκοπῆναι πελέκει, ὥστε τοὺς κληρονόμους κομίσασθαι τὸ «ἔσθλον» καὶ πολλάκις ἀπογραφόμενους πλείους δικαιολογεῖσθαι «καθ' ὃ δικαιοτάτης ἐστὶν ἕκαστος αὐτὸς ἀποτυμπανισθῆναι» ἐνθα «γραπτέον ἴσως, πρῶτος.» (Σημ. εἰς Ἑπικτ. Διατρ. σ. 330).

συχνότερα κατεδικάζοντο οἱ Χριστιανοὶ εἰς τὸν ἱπποδρόμον ἢ παρεδίδοντο εἰς τὰ θηρία. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς αὐτοκρατορίας αἰχμαλωτοὶ ἐκ τῶν βερδάρων κατεδικάζοντο εἰς τοὺς μονομάχους. Ὁ λαὸς καταλαμβάνομενος ὑπὸ φρίκης ἐκ τῆς ὄψεως τῶν Γερμανῶν ἐπέχειρε βλέπων αὐτοὺς ἀλλήλους φάροντας. Δὲν ἦτο διόλου παράδοξον νὰ βλέπῃ τις φονευομένους κατὰ πέντε καὶ δέκα καὶ εἰκοσι χιλιάδας. Οἱ γονεῖς τῶν θυμάτων ὤφειλον νὰ κοσμήσῃ τὰς οἰκίας αὐτῶν διὰ μυρσίνης καὶ δάφνης εἰς ἔνδειξιν τῆς χαρᾶς αὐτῶν. Ὁ Τάκιτος ἱστορεῖ ὅτι ἐπὶ Κλαυδίου κατεσφάγησαν δέκα ἐννέα χιλιάδες μονομάχων πρὸς τέρψιν καὶ διασκέδασιν τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ! Τὰ θύματα, διερχομένου τοῦ αὐτοκράτορος ἔκραζον «Χαῖρε αὐτοκράτορ» (*ave imperator*)! Οἱ μέλλοντες νὰ φονευθῶσι σὲ χαιρετῶσιν (*Morituri le saluant*)! Ὁ Πλίνιος ἐν τῇ εἰς Τραϊανὸν ἐγκωμίῳ ἀναισχύντως ἀναφέρει ἐν τοῖς κατωρθώμασιν αὐτοῦ καὶ ὅτι δὲν ἀφῆκε ποτε τὸν λαὸν ἐστερημένον τῶν αἵματηρῶν θεαμάτων, ἀλλὰ γενναίως ἐφρόντισε νὰ παρέσχῃ αὐτῷ σπαρτάς καὶ αἵματηροὺς ἀγῶνας. Ὁ ἀγαθὸς καὶ φιλόθρωπος Τίτος, ἵνα πανηγυρίσῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τὴν εορτὴν διέταξε νὰ ἐκτεθῶσιν εἰς βορὰν τῶν θηρίων τρεῖς χιλιάδες Ἰουδαίων!

Ἀλλὰ δὲν προξενεῖ τοσαύτην φρίκην ἡ θηριωδία τοῦ ρωμαϊκοῦ λαοῦ, ὅσην ἡ ψυχρότης τῶν φιλοσόφων μεθ' ἧς ὑπεστήριζον τ' ἀθέατα ταῦτα θεάματα. Ὁ Κικέρων δὲν θεωρεῖ τοὺς τῶν μονομάχων ἀγῶνας ἀξίους μομφῆς. Οἱ ἀγῶνες κατ' αὐτὸν ἦσαν ἐξαιρετικὸς σχολὴ ἐν ἣ ἐδιδάσκοντο νὰ περιφρονῶσιν τὸν θάνατον. Τὸ θάρρος τῶν μονομάχων, ἡ πρὸς τὸν θάνατον ἀδιαφορία, ἡ ὑποταγὴ αὐτῶν εἰς τὴν θέλησιν τοῦ ὄχλου κατεδείκνυντο τί δύνανται νὰ ἐκτελέσῃ ἡ ἀσκήσις, ἡ συνήθεια καὶ ἡ ἔλλογος θέλησις! Εἰς τοὺς ἀποδοκιμάζοντας τὰ θεάτρα ταῦτα, ὡς ἀπάνθρωπα, ἔλεγεν ὅτι δὲν εἶχον δίκαιον, διότι εἰς τοὺς ἀγῶνας κατήρχοντο οὐχὶ οἱ καταδικασμένοι εἰς θάνατον!

Οἱ Ἕλληνες δὲν ἦσαν ὡς οἱ Ῥωμαῖοι θηριώδεις. Καὶ ὅμως καὶ περ' αὐτοῖς εἰσῆλθῃ ὕστερον ἢ τῶν μονομάχων θέα. Οἱ ἀγῶνες τῶν μονομάχων ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἐξετάθησαν καθ' ἅπασαν τὴν ἀνατολήν. Ἐν Ἀθήναις ὅτε κατὰ πρῶτον ἐψηφίσθη νὰ εἰσαχθῶσιν, ὁ φιλόσοφος Δημόναξ προέτεινε νὰ ρίψωσι πρῶτον τὸν βώμὸν τοῦ εἰλεῖν. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ συνέρρου εἰς τ' ἀπάνθρωπα θεάματα τῶν μονομάχων μεθ' ὅσας ἄλλοτε προθυμίας ἐφοίτων εἰς τὰ Διονύσια.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 28 Φεβρουαρίου 1877.

Κ. ΝΕΣΤΟΡΙΔΗΣ.

ΛΟΥΔΟΒΙΚΟΣ Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ.

Ὁ ἱδρυτὴς μιᾶς τῶν περικαλλεστέρων πόλεων τῆς Γερμανίας, τοῦ Μονάχου, Λουδοβίκος ὁ Α', ἀφειδῶς ἐδὲκπᾶν' ἐν ταῖς δαπάναις ὅμως αὐτοῦ εἶχεν

ὡς γνώμονα τὸ θεῖον ῥητὸν τῆς ἐλεημοσύνης, δίδων διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ ἀγνοούσης τῆς ἀριστερᾶς τί ἐδίδετο ἢ ἂν ἐδίδετό τι· καὶ ἐνῶ οὐδεμίᾳ αἰτησίᾳ ἀπευθυνομένη πρὸς αὐτὸν περὶ πάροχῃς χρηματικῆς βοηθείας ἀπερίριπτο, οὐχ ἥτιον ἐλίγισται τούτων ἐγίνοντο γνωσταί· καὶ ἐν τούτοις συχνότερα ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ἀνεγράφετο ὁρμαθὸς ὅλος βασιλικῶν δωρεῶν εἰς παντοίους σκοποὺς, αἵτινες δὲν ἦσαν ἢ ἐν πολλοσθημόριον τῶν πραγματικῶν, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ Μονάχου ἀστείζομενοι ἔλεγον ὅτι ὁ βασιλεὺς δαπανᾷ δσάκις γράφεται ἐν ταῖς ἐφημερίσιν ὅτι ἐδὲκπᾶνσεν.

Μιᾶ τῶν ἡμερῶν ὁ μέγας ἐκεῖνος μονάρχης ἐξῆλθε πεζῇ καὶ μόνος καὶ ἐτρέπη εἰς ἕνα τῶν συνήθων αὐτῷ περιπάτων. Ἐν συσσίῳ τινὶ πλατείᾳ ἐκάθησε, ἀποκαμῶν, ἐπὶ θρανίου, ἐφ' οὗ ἐκάθητο ἤδη καὶ νέος σπουδαστής, μελετῶν ὁ νέος σπουδαστής διέκοψε πρὸς στιγμὴν τὴν μελέτην ἐστράφη, προσέβλεψεν ἀδιαφόρως τὸν μονάρχην αὐτοῦ, ἀπέτεινεν αὐτῷ τὸν βραχὺν χαιρετισμὸν, ὃν πᾶς κάτοικος τοῦ Μονάχου προσεφώνει τοῖς συναντοῦσιν αὐτὸν, καὶ ἐπανέλαβε τὸ ἔργον. Ὁ βασιλεὺς ἐκ τῆς βραχείας προσφωνήσεως καὶ τῆς ἀδιαφορίας τοῦ νέου ἐνόησεν ὅτι δὲν τὸν ἀνεγνώρισεν οὗτος· τοῦτο νύχρησθησε τὸν βασιλέα, ὅστις διέκοψε τὴν μελέτην τοῦ σπουδαστοῦ διὰ τοῦ ἐξῆς διαλόγου.

ΒΑΣ. — Εἰσθε λίαν ἐπιμελὲς ἀφοῦ μελετᾶτε, καθ' ἣν ὥραν πάντες δειπνοῦσιν· ὑμεῖς λοιπὸν δὲν πεινᾶτε;

ΣΠΟΥΔ. — Καὶ πρέπει νὰ τρώγῃ κανεὶς πάντοτε δσάκις πεινᾷ;

ΒΑΣ. — Ἐὰν ἐρωτᾶτε τὸν στόμαχόν μου, — μάλιστα.

ΣΠΟΥΔ. — Καλῶς. Ἀλλ' ὁ στόμαχός σας ἐπλάσθη πολὺ διάφορος τοῦ ἰδικοῦ μου. Ὑμεῖς ἴσως δύνασθε νὰ τρώγητε δσάκις ἔχετε ὄρεξιν· ἀλλ' ἐγὼ ἔχω καὶ ἄλλας δαπάνας, ὥστε δὲν δύναμαι νὰ πράττω τοῦτο πάντοτε δσάκις μοὶ τὸ μὲνύει ὁ στόμαχός μου.

ΒΑΣ. — Καὶ τί, ἔχετε — συγχωρήσατε τὴν περιέργειάν μου — τόσον ἐκτάκτους καὶ σπουδαίας δαπάνας, ὥστε δὲν δύνασθε νὰ τρώγητε πάντοτε, δσάκις ὁ στόμαχος σᾶς ἐνθυμίζει τοῦτο;

ΣΠΟΥΔ. — Ἀγαπητέ μοι κύριε! Ἐν τῇ νεότητί σας βεβαίως δὲν ὑπῆρξατε πτωχὸς σπουδαστής καὶ διὰ τοῦτο ἤδη μετὰ τοιοῦτου ἐρωτᾶτε θαυμασμοῦ. Μήπως νομίζετε ὅτι τὰ βιβλία, δι' ὧν σπουδάζω μοὶ ἔρχονται ἀπὸ τὸ παράθυρόν, ἀπληρωτί; ἐὰν θέλω ν' ἀγοράζω βιβλία, πρέπει, δσάκις δύναμαι, νὰ μὴ τρώγῳ οὕτω δύναμαι νὰ ἐξακολουθῶ τὰς σπουδάς μου. Τοῦτο δὲ δὲν ἐδὲκπᾶν δσάκις ζῆλος φράγ· κὼν ἀπομένει ἐν τῷ θυλακίῳ μου, ἀληθὲς περιουσία δι' ἐμέ!

ΒΑΣ. — (Ὁ βασιλεὺς ἐκπλαγείς ἐκ τῆς τοιαύτης ἀποκρίσεως, ἠρώτησε μετὰ συμπαιθεῖς ἐνδιαφέροντος τὸ σπουδαστήν). Τόσον δίσκολοι εἶνε δι' ὑμᾶς αἱ σπουδαί;